

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

ISSN 2307-3179 (Print)

**ВІСНИК
АГРАРНОЇ ІСТОРІЇ**

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

Випуск 49-50

Київ - 2024

**ВІСНИК
АГРАРНОЇ
ІСТОРІЇ**

49-50'2024

Науковий журнал

Редакційна колегія:

М.А. Журба (*головний редактор*),
В.А. Вергунов, В.О. Доценко,
М.П. Жолоб, І.А. Коляда, С.С. Падалка,
О.В. Потильчак, В. Сукарев

**BULLETIN OF
AGRARIAN
HISTORY**

Editorial Board Members:

Zhurba M. (*Editor-in-chief*),
Dotsenko V., Koliada I.,
Padalka S., Potylchak O., Sukarev V.,
Vergunov V., Zholob M.

49-50'2024

Scientific journal

УДК 94:63(100)

В 53

DOI: 10.31392/VAN-2024.49-50

Засновник:

– Український державний університет
імені Михайла Драгоманова

*Свідоцтво про державну реєстрацію:
КВ № 19525 – 9325 Р від 13.11.2012 р.*

Відповідно до наказу Міністерства освіти і
науки України № 894 від 10.10.2022 р. журнал
включено до Переліку наукових фахових
видань України (категорія «Б») з історичних
наук (спеціальність 032 історія та археологія)

Журнал індексується в міжнародній
наукометричній базі Google Scholar

Офіційна інтернет-сторінка видання:
<https://agrarian-history.com.ua>

Адміністратор сайту:

С. Діхтяр

Адреса редколегії:

03037, м. Київ,
вул. Освіти, 6, каб. 16
тел.: (097) 130-91-96;
e-mail: zholobb@gmail.com

Друкується за рішенням:

Вченої ради історичного факультету
УДУ імені Михайла Драгоманова
(протокол № 4 від 29.11.2024 р.)

Підп. до друку 23.12.2024

Формат 70 x 108 1/16.

Папір офсет. Друк. різогр.

Ум. автор. арк.: 21,7

Наклад 50 прим.

Друк: ТОВ «ТВОРИ»

*Автори опублікованих матеріалів несуть повну
відповідальність за підбір, точність наведених фактів,
цитат, економіко-статистичних даних, імен та інших
відомостей.*

РОЛЬ АНАЛІТИЧНИХ ЦЕНТРІВ У КОСМІЧНІЙ ПОЛІТИЦІ США ПІД ЧАС «ХОЛОДНОЇ ВІЙНИ»: НА ПРИКЛАДІ КОРПОРАЦІЇ РЕНД

Журавльова Людмила Віталіївна

кандидат історичних наук,
доцент, викладач кафедри всесвітньої історії та археології,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова, м. Київ
e-mail: zhuravlev98@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-1668-2774>

***Анотація.** Аналітичні центри, які стали продуктом, перш за все, західної політичної моделі, є важливою частиною зовнішньополітичних стратегій провідних країн світу й США, зокрема. Відтак головна увага багатьох досліджень присвячена саме історії впливу «мозкових центрів» на прийняття зовнішньополітичних рішень американських адміністрацій. Водночас у цій статті ми зосереджуємося на космічній політиці США періоду «холодної війни», що є доцільним з погляду визначення релевантності отриманих результатів дослідження. На розгляд береться історія саме компанії РЕНД, як такої, що мала найбільш значний вплив як на розвиток аналітичних центрів, так і на космічну галузь. З огляду на це автор робить висновок, що діяльність РЕНД була спродукована умовами «холодної війни» й необхідністю розвитку технологій військового призначення. Однак будучи незалежною неурядовою організацією, РЕНД вдалося втілити значно ширше коло завдань, які перед нею ставив американський уряд. Спираючись на численні звіти та аналітичні матеріали корпорації РЕНД, автор доводить, що завдання космічної політики США багато в чому були сформульовані завдяки її діяльності.*

***Ключові слова:** аналітичні центри, «мозкові центри», «холодна війна», космічна політика США, РЕНД.*

Постановка проблеми. Протягом останніх п'ятдесяти років глобалізація на різних рівнях зазнає постійних структурних змін. Як історичне явище процес глобалізації має свої етапи та закономірності. Використовуючи знання про ці закономірності владні структури можуть більш ефективно проводити свою зовнішню політику. Одним із таких важливих напрямків міжнародної політики була і залишається космічна галузь. Протягом «холодної війни» космічна арена стала полем запеклої боротьби двох систем й досі залишається головним фактором впливовості країн у світі. Розуміння ролі аналітичних центрів у процесі становлення зовнішньополітичних стратегій держав світу є необхідною умовою формування серед українського політикуму комплексного бачення цілепокладання наших стратегічних партнерів на міжнародній арені. Одним із таких потужних «мозкових центрів» стала корпорація РЕНД (Research ANd Development (RAND)). Вона була створена наприкінці Другої світової війни як засіб, за допомогою якого найкращі інтелектуальні таланти Америки могли б бути використані для досліджень у сфері національної безпеки та розробки політики в мирний час. Тому варто прослідкувати, як діяльність цієї компанії вплинула на становлення космічної політики США.

Мета статті. Одночасно, цій статті, автор хотіла б звернути увагу на те, що в українській історичній науці відсутні дослідження, які б розкривали проблему впливу американських аналітичних центрів на космічну політику США. Апелювання до космічної політики, в даному контексті, є досить вдалим. Адже саме освоєння космосу є невіддільною частиною сучасного розуміння прогресу людства. Тому метою цієї статті є проаналізувати роль «мозкових центрів», зокрема РЕНД, яку вони справили на космічну політику Сполучених Штатів протягом «холодної війни». Розкрити головні історичні віхи діяльності РЕНД у сфері освоєння та використання космічного простору.

Історіографічний огляд. Сьогодні багато науковців приділяє увагу дослідженню різних аспектів діяльності «мозкових центрів», кількість яких наразі по всьому світу зросла до більш ніж 11 тисяч [McGann, 2021]. Так американський дослідник Д. Абельсон у своїй монографії досить вдало визначив історичні хвилі розвитку цих аналітичних центрів та відповідно зміну завдань і характеру цих об'єднань до цих періодів. [Abelson, 2006]. Ґрунтовними є праці Дж. Макгана [McGann, 2005, 2021], Р. Хааса [Haas, 2002] та ін. закордонних дослідників. Серед українських науковців варто виділити Н. Ржевську [Ржевська, 2012], О. Маєвську [Маєвська, 2016], І. Габро [Габро, 2016] які займаються історією виникнення «мозкових центрів» та місця даних структур у формуванні ідейних засад зовнішньої політики США. Є досить широкий матеріал для вивчення діяльності корпорації РЕНД на офіційному сайті, де можна знайти численні звіти співробітників цієї компанії [Augenstein, 1954; Augenstein, Harris, 1998; Jardini, 1998; Lipp J.E., Salter R.M., Wehner R.S., et al., 1951; The 50th anniversary, 1996].

Виклад основного матеріалу. В сучасному науковому дискурсі «мозкові центри» розглядають як «дослідницькі організації, які займаються аналізом державної політики та залученням громадськості, які проводять дослідження, аналіз та надають консультації з внутрішніх та міжнародних питань, тим самим допомагаючи політикам та громадськості приймати обґрунтовані рішення щодо державної політики. Аналітичні центри можуть бути афілійованими або незалежними установами, які мають структуру постійних органів, а не спеціальних комісій. Ці установи часто виступають мостом між академічними та політичними колами, а також між державою та громадянським суспільством, слугуючи в інтересах суспільства як незалежний голос, який перекладає прикладні та фундаментальні дослідження на мову, зрозумілу, вірогідну та доступну для політиків та громадськості» [McGann, 2005]. Головна відмінність «мозкових центрів» від академічних установ полягає в тому, що ідейний продукт, який вони створюють відрізняється. Адже аналітичні центри працюють на замовника й мають сформулювати стратегічне цілепокладання, обґрунтоване конкретними уявленнями про бажані соціально-економічні та політичні результати [Ржевська, 2012, с. 81-82].

Перші аналітичні центри були створені в прогресивну еру в Сполучених Штатах і стали важливими гравцями у формуванні американської політики. Як частина руху за професіоналізацію державного управління вони вперше з'явилися століття тому. Їхній мандат полягав у просуванні громадських інтересів шляхом надання державним службовцям порад щодо політики. Першим прикладом є Інститут державних досліджень. Фонд Карнегі за міжнародний мир (англ. Carnegie

Endowment for International Peace — CEIP), який був заснований у 1910 році для дослідження причин війни та сприяння мирному вирішенню суперечок [Haas, 2002].

Але справжній вибух створення та активності таких центрів у США та Європі розпочався після завершення Другої світової війни. Друга світова війна продемонструвала важливість технологічних досліджень і розробок для успіху на полі бою. Вона також привернула увагу до широкого кола науковців і дослідників, які зробили такі розробки можливими. Коли війна наближалася до завершення, стало зрозуміло, що повний і тривалий мир не може бути гарантований. Тому візйонери з Військового міністерства, Управління наукових досліджень і розробок й промисловості почали обговорювати необхідність створення цивільної організації, яка б пов'язувала військове планування з науково-дослідними рішеннями [A Brief History of RAND]. Відтак, саме умови «холодної війни» підштовхнули американський уряд до фінансування неурядових установ, які б могли надавати дослідження системного характеру й визначати способи аналізу оборонної політики.

Такою незалежною неприбутковою організацією стала РЕНД жовтня 1945 року Генрі Арнольд (командувач ВПС США), Едвард Боулз (консультант військового міністра, професор з Массачусетського технологічного інституту), Дональд Дуглас (президент авіабудівної компанії Douglas Aircraft Company), Артур Реймонд (головний інженер компанії Douglas) та Франклін Коллбом (помічник Реймонда) заснували проєкт РЕНД за спеціальним контрактом з Дуглас Ейркрафт Компані [A Brief History of RAND]. Вже наступного року компанія випускає свій перший звіт «Попередній проєкт експериментального космічного корабля для навколосвітньої подорожі», який надавав глибокий аналіз можливості запуску штучних супутників Землі, їх потенційний дизайн та продуктивність [Preliminary Design, 1946]. Висновки цього звіту справили надзвичайно потужний вплив на подальше формування цілей та концепції освоєння космосу Сполученими Штатами Америки. До середини 1950-х років спільнота прихильників космічних польотів активно виступала за «пілотоване дослідження Місяця та сусідніх планет», що згодом було закріплено в довгостроковому плані НАСА 1959 року. Вони закликали до «першого запуску в рамках програми, що веде до пілотованого навколосемного польоту і до постійної навколосемної космічної станції», що зробить можливим політ людини на Місяць [The Long Range Plan, 1959, p. 403].

Дослідники РЕНД мали досвід у широкому спектрі галузей, включаючи математику, інженерію, аеродинаміку, фізику, хімію, економіку та психологію. Їх головним завданням було дослідження та аналіз питань, які впливають на людей у всьому світі, включаючи безпеку, охорону здоров'я, освіту, сталий розвиток, зростання та розвиток [About RAND]. Однак з 1946 р. до початку 1960-х рр. для тих, хто брав участь у роботі РЕНД, це золотий вік космонавтики. Б. Аугенштайн фізик, що працював у РЕНД протягом 46 років й був центральною фігурою в розвитку американських космічних і ракетних програм США, зауважував: «Цей золотий вік виник завдяки безпрецедентному рівню взаємодії між Повітряними силами США, РЕНД і промисловістю, що дозволило швидко втілювати ідеї в життя одразу після їхнього зародження. Було відчутне відчуття нагальності й цілеспрямованості: ми прагнули використати можливості ракетних технологій воєнного часу, щоб гарантувати, що Сполучені Штати отримують стратегічну

інформацію і збережуть стратегічну міць в ту конфронтаційну епоху»[The 50th anniversary, 1996, p. 17].

У 1948 році ВПС США стали відповідальними за американську супутникову програму, і для управління та інтеграції цієї програми вони призначили РЕНД. У подальші роки РЕНД створила альянси з субпідрядниками, зосередившись на аналізі механіки польоту, силових установок, супутникових технологій, нових матеріалів, таких як титан, для надшвидкісних атмосферних польотів та багатьох інших аспектів. Відповідаючи на запити військового відомства, яке було головним замовником її аналітичної продукції, РЕНД від початку зосередилося на розвідці. Варто зауважити, що наприкінці 1940-х – початку 1950-х рр. розвідка проводилася завдяки повітряним кулям.

У 1951 р. група спеціалістів РЕНД на запит ВПС надає дослідження під назвою «Корисність супутникових апаратів для розвідки» у якому робиться висновок про можливість існування телевізійних супутників та їх ефективність у використанні для військової розвідки, одночасно [Lipp, Salter, Wehner, 1951]. Паралельно аналітиці піддається й інше питання, про способи доставлення космічних апаратів на геостаціонарну орбіту. Тому важливим напрямком вивчення стає розвідка щодо доцільності запуску програми міжконтинентальних балістичних ракет. Висновки РЕНД, представлені у лютому 1954 р. [Augenstein, 1954], щодо цього питання, були настільки високотехнологічними і обладійливими, що дозволило деяким вченим надалі визначити цей звіт як «єдиний найбільш важливий документ ракетної епохи»[MacKenzie, 1993, p. 1-3].

Отже, корпорація РЕНД протягом 1950-х рр. зосереджується на вузько визначених проблемах в галузі космонавтики й тільки виграла від цього. Для офіцерів ВПС скорочений аналіз витрат і вигод забезпечував «наукове» обґрунтування їхніх бюджетних запитів. Для авіабудівників «гнучкість» методики дозволила кожній фірмі продемонструвати перевагу свого продукту. А для дослідників РЕНД аналіз витрат і вигод безпосередньо сприяв розробці ще однієї новаторської методології: системи планування, програмування та бюджетування (the Planning, Programming, and Budgeting System – PPBS). Цей трифазний бюджетний процес складався з планування та перегляду потреб, формулювання та перегляду багаторічних програм, а також розробки річного бюджетного кошторису – звідси й назва системи [Jardini, 1998, p. 5]. РЕНД успішно сформулював і кодифікував аналіз витрат і вигод у стислому вигляді як «науковий» підхід до планування та прийняття рішень. Поєднання системного аналізу з програмним бюджетуванням сприяло поширенню військових методів, розроблених РЕНД, на ширшу сферу американської державної політики.

Після 1956 року РЕНД зосереджує свою увагу на проблемі наземної розвідки, яка в умовах розгортання «холодної війни» була потужним викликом для обох сторін конфлікту. Між 1956 і 1960 роками знімки 24 фоторозвідувальних польотів літаків U-2 над Радянським Союзом змогли відгорнути завісу над територією супротивника. Одначе виявити хоча б одну базу, де б розміщувалися радянські міжконтинентальні балістичні ракети так і не вдалося. Президент Ейзенхауер зупинив усі польоти U-2 над територією СРСР, коли 1 травня 1960 року під Свердловськом радянські війська збили американський літак U-2 і захопили пілота ЦРУ Френсіса Гері Пауерса [CORONA: America's First Imaging Satellite Program].

Розробкою цих літаків займалася американська компанія Lockheed, яка вже мала досвід співпраці із РЕНД. На основі цих напрацювань РЕНД розпочала пошук способів прискорення і модифікації поточних програм компанії Lockheed у сфері розвідки. У 1957 р. Мерт Девіс та Амром Катц очолили дослідницьку групу, яка б мала надати рекомендації щодо створення альтернативної системи розвідки [Rich, 1998, р. 2]. У подальших звітах було запропоновано використати механізм відновлення плівки замість бортової електрооптичної обробки. З цією РЕНД проводить масштабне дослідження із запису інформації на магнітну стрічку. В перспективі це кардинальним чином вплине не лише на військову галузь, але й зробить можливим розгортання комерційної аудіо- та відео індустрії.

До того ж, відмінною рисою концепції Девіса-Катца було використання ступеня стабілізованого обертання у формі футбольного м'яча разом з панорамною камерою, яка б сканувала при обертанні корисного навантаження [The 50th anniversary, 1996, р. 20]. Ця концепція разом із дослідями записування інформації на магнітну плівку втілювалися у секретну програму «Корона» (CORONA) – перша американська програма супутникової зйомки.

Підрядниками, що працювали над розробкою цієї підсистеми були: (Локхйд) Lockheed – над космічним апаратом, і Файрчайлд (Fairchild) – над камерою. Зрештою було зроблено висновок, що фізичне відновлення плівки пропонує найбільш перспективний підхід для отримання придатних для використання фотографій у проміжному періоді часу. Це призвело до того, що рішення про відновлення плівки виявилось одним з найважливіших у розвідувальній діяльності США, оскільки системи фоторозвідки покладалися на фізичне відновлення плівки наступні півстоліття [Ruffner, 2005, р. 6-7]. Тож переоцінити роль цієї програми у безпековій політиці США дійсно важко. Кількість, якість і надійність знімків «Корона» з роками зростала, і вони стали найважливішим джерелом інформації про радянські стратегічні сили, розробку і розгортання підводних човнів з балістичними ракетами, авіаційні заводи і військово-повітряні бази, протиракетну оборону і протиповітряну оборону.

Ще одним важливим наслідком діяльності РЕНД у галузі космонавтики стало генерування цілого покоління спеціалістів, які зроблять істотний внесок у майбутнє космічної програми США. Частина з них візьме безпосередню участь в управлінні космічною політикою Сполучених Штатів обійнявши посади в уряді або промисловості. Інша частина допоможе заснувати у 1960 р. «Аерокосмічну корпорацію» – науково-дослідний центр фінансований з федерального бюджету, що є державно-приватним партнерством, який проводить дослідження та розробки для уряду Сполучених Штатів [The History Of Aerospace]. Ті ж спеціалісти, які залишаться в РЕНД змістять фокус компанії у бік аналізу більш широких політичних питань, включаючи оцінку корисності, технічної здійсненності та вартості конкретних космічних програм [The 50th anniversary, 1996, р. 22].

Відтак, розпочавши свою діяльність із оцінки космічних проектів, корпорація РЕНД почала використовувати напрацьовані аналітичні методи до інших галузей діяльності американського уряду. Історія диверсифікації РЕНД з військових досліджень на дослідження у сфері соціального забезпечення у 1960-х роках ілюструє маловідомі зв'язки між оборонною та внутрішньою політикою в Америці часів «холодної війни». Під покровом таємниці корпорація досягла значних успіхів у

таких різноманітних галузях, як розробка комп'ютерів і програмного забезпечення, прикладна математика і, особливо, методології соціальних наук, такі як системний аналіз. РЕНД швидко заручився підтримкою широкого кола державних і приватних установ, і до 1972 року її дослідження і методи стали центральними для багатьох нових ініціатив у сфері соціального забезпечення. Це означало, що, за іронією долі, складні методології, розроблені в РЕНД для вивчення ядерної війни, стали однією з фундаментальних національних озброєнь проти соціальної несправедливості [Jardini, 1998, p. 3].

Одночасно космічна діяльність залишилася одним із головних напрямків діяльності компанії. Протягом 1960-х рр. її співробітники зосередилися на дослідженнях американських супутників зв'язку та програм пов'язаних із пілотованою космонавтикою. Саме завдяки зусиллям на цьому напрямку стало можливим створення у 1963 р. телекомунікаційної компанії «КОМСАТ» (COMSAT – Communications Satellite Corporation) [Schwartz, 1963]. Як державна корпорація, що фінансується з федерального бюджету і має на меті розвиток комерційної та міжнародної системи супутникового зв'язку, «КОМСАТ» у 1964 р. створює «Інтелсат» (Intelsat – International Telecommunications Satellite Consortium) [Johnson, 1987]. На той час це була єдина в своєму роді міжнародна супутникова організація, метою якої була доволі амбіційна ціль – створити глобальне супутникове покриття.

Окрім супутникового зв'язку, важливим напрямком аналітичної діяльності мозкового центру була пілотована космонавтика. Оскільки проєктні роботи в рамках космічної програми «Аполлон» наближалися до завершення, НАСА (National Aeronautics and Space Administration (NASA)) ініціювали створення системи багаторазових космічних човнів – «Спейс Шаттл» (Space Shuttle). Протягом 1970-х – 1980-х рр. Експерти з РЕНД прискіпливо досліджували питання пов'язані із створенням цієї системи. Так вже у 1977 році були надані перші оцінки економічної доцільності створення таких типів космічних систем й можливостей попиту на перевезення у космосі [Stein, Wolf, 1977]. Саме завдяки зусиллям працівників цього аналітичного центру було надано докази того, що оцінки НАСА щодо можливостей і вартості «Спейс Шаттл» були радикально помилковими, і застерегли ВПС США від надмірної залежності від шаттла як ракети-носія [The 50th anniversary, 1996, p. 22].

Ще одним прикладом високої точності оцінок спеціалістів РЕНД стали їх скептичні висновки щодо вартості і технологічної зрілості, передбачених для програми НАСП (National Aero-Space Plane (NASP)). Метою цієї програми була розробка й демонстрація гіперзвукових й трансатмосферних (одноступенева ракета) технологій, які б підтримували національну безпеку й комерційний попит та забезпечить економію витрат на космічні запуски шляхом створення ракети Х-30 [Barthelemy, 1990, p. 312]. Незважаючи на оптимістичні прогнози, у 1993 році РЕНД видає звіт у якому стверджує, що: 1) технологічно програма надто складна й вимагає технологій, які ймовірно з'являться лише через 10 років; 2) остаточна оцінка вартості неможлива, адже, враховуючи поточну високу вартість космічного корисного навантаження, значне скорочення витрат на запуск такого навантаження не здається доцільним, як основна ціль програми, через невеликий вплив, який це матиме на загальну вартість космічних операцій; 3) графік втілення програми надто оптимістичний та вузькоорієнтований на одноступеневій космічній системі

[Augenstein, Harris, 1993]. В результаті наданих рекомендацій, наданих РЕНД, до кінця 1993 р. американський уряд вирішує закрити НАСП.

В цей же час співробітники РЕНД продовжують працювати над питаннями пов'язаними із створенням системи глобального позиціонування (Global Positioning System (GPS)). Однак розкриття цього питання потребує окремого дослідження.

Висновки. Отже аналітичні центри формувалися в умовах і завдяки рогортанню «холодної війни». Їх головним завданням протягом другої половини ХХ століття було вироблення чітких механізмів швидкого реагування на виклики, які поставали перед урядами держав. Одночасно космічна гонитва, яка точилася між двома наддержавами, стимулювала виникнення аналітичних центрів у США, які б могли надати експертну оцінку у сфері космічних технологій. Флагманом у цій діяльності стала корпорація РЕНД. Дослідження космосу, як магістральної теми у системі безпеки, яка формувалася у повоєнному світі, стало тим середовищем, де мозкові центри могли безпосередньо взаємодіяти з американським урядом, одночасно, залишаючись незалежними.

У своїй діяльності протягом «холодної війни» РЕНД пройшла декілька етапів. Перший із них, 1945 – 1960 рр. – це період становлення аналітичних методів, зокрема використання системного аналізу з програмним бюджетуванням. Супутникові технології й розвідка стали центральними напрямками досліджень, що було зумовлено самими обставинами «холодної війни». Саме завдяки висновкам висококваліфікованих спеціалістів РЕНД космічна політика США змогла досягти своєї функціональної довершеності. Надалі ці цінні кадри стануть ключовими творцями космічних програм американського уряду. Другий період, 1960 – 1991 – ера розширення діяльності на сферу соціального забезпечення й комп'ютерних технологій. У космічній галузі в цей час РЕНД продовжує впливати на розвиток супутникових телекомунікаційних технологій та пілотованої космонавтики. Створюється цілий спектр взаємозв'язків не лише із урядовими структурами, але й з комерційними компаніями, багато з яких були субпідрядниками НАСА. Зрештою, будь яка програма НАСА не залишалася без участі співробітників РЕНД. Саме їх рекомендації лягли в основу цілепокладання космічної політики Сполучених Штатів й визначили її головні вектори на майбутні десятиліття.

Список використаних джерел та літератури

- Abelson D. E., 2006. *Capitol Idea: Think Tanks and U.S. Foreign Policy*. McGill-Queen's University Press, 392.
- About RAND. [Електронний ресурс]: <https://www.rand.org/about.html>
- A Brief History of RAND. [Електронний ресурс]: <https://www.rand.org/about/history.html>
- Augenstein B. W., 1954. A Revised Development Program for Ballistic Missiles of Intercontinental Range. Special memorandum № 21. [Електронний ресурс]: <http://surl.li/qodidg>
- Augenstein B. W., Harris E. D., 1993. *The National Aerospace Plane (NASP): Development Issues for the Follow-on Vehicle*. [Електронний ресурс]: <http://surl.li/uvmdfj>
- Barthelemy R. R., 1990. The National Aerospace Plane Program: A Revolutionary Concept. *Johns Hopkins APL Technical Digest*, 11 (3-4), 312-318.
- CORONA: America's First Imaging Satellite Program. [Електронний ресурс]: <http://surl.li/humdyo>
- Haas R. N., 2002. *Think Tanks and U.S. Foreign Policy: A Policy – Makers Perspective*. [Електронний ресурс]: <http://surl.li/ltxfhg>
- Jardini D. R., 1998. Out of the Blue Yonder: How RAND Diversified into Social Welfare Research. *RAND Review*, 22(1). [Електронний ресурс]: <http://surl.li/cbnzoy>

-
- Johnson L. L., 1987. *Issues in International Telecommunications: Government Regulation of Comsat*. [Електронний ресурс]: <http://surl.li/jjyour>
- Lipp J. E., Salter R. M., Wehner R. S., et al., 1951. *The Utility of a Satellite Vehicle for Reconnaissance*. The Rand Corporation, R-217. [Електронний ресурс]: <http://surl.li/ynfeul>
- MacKenzie D. A., 1993. *Inventing Accuracy: A Historical Sociology of Nuclear Missile Guidance (Inside Technology)*. The MIT Press, 480.
- McGann J. G., 2005. *Think Tanks and Policy Advice in the US. Philadelphia, Pennsylvania*. [Електронний ресурс]: <http://surl.li/xeinbv>
- McGann J. G., 2021. *2020 Global Go To Think Tank Index Report*. [Електронний ресурс]: <http://surl.li/xsazda>
- Preliminary Design of an Experimental World-Circling Spaceship, Report No. SM-11827, 2 May 1946. [Електронний ресурс]: <http://surl.li/dibttdi>
- Rich M. D., 1998. RAND's Role in the CORONA Program: Remarks on the 35th Anniversary of the First Successful Mission. [Електронний ресурс]: <http://surl.li/nipxby>
- Ruffner K. C., 2005. *Corona: America's First Satellite Program*. Morgan James Publishing, 364.
- Schwartz M. L., Goldsen J. M., 1963. *Foreign Participation in Communications Satellite Systems: Implications of the Communications Satellite Act of 1962*. Memorandum RM-3484-RC. [Електронний ресурс]: <http://surl.li/lcghtl>
- Stein J. P., Wolf C. Jr., 1977. *Pricing Policies for the Space Shuttle*. [Електронний ресурс]: <http://surl.li/pzvbse>
- The History Of Aerospace. [Електронний ресурс]: <http://surl.li/rbrwuy>
- The Long Range Plan of the National Aeronautics and Space Administration, Office of Program Planning and Evaluation, 16 December 1959. document III-2 in James M. Logsdon, gen. ed., with Linda J. Lear, Jannelle Warren Findley, Ray A. Williamson, Dwayne A. Day, *Exploring the Unknown: Selected Documents in the History of the U.S. Civil Space Program, Volume I, Organizing for Exploration* (Washington, DC: NASA Special Publication 4407, 1995), 403–407.
- The 50th anniversary of Project Air Force 1946-1996, 1996. [Електронний ресурс]: <http://surl.li/hjkvvc>
- Габро І. В., 2016. «Мозкові центри» і процес прийняття зовнішньополітичних рішень адміністрацією президента США Дж. Буша-молодшого. *Американська історія та політика*, 2, 9-14.
- Маєвська О. М., 2016. Сучасні тенденції діяльності провідних «мозкових центрів» США. *Політикус*, 1, 215-217.
- Ржевська Н. Ф., 2012. Роль «мозкових центрів» США у формуванні ідейних засад зовнішньої політики. *Науковий вісник. Політологія*, 1 (1-2), 81-85.

References

- Abelson, D. E., 2006. *Capitol Idea: Think Tanks and U.S. Foreign Policy*. McGill-Queen's University Press [in English].
- About RAND. Retrieved from <https://www.rand.org/about.html> [in English].
- A Brief History of RAND. Retrieved from <https://www.rand.org/about/history.html> [in English].
- Augenstein, B. W., 1954. A Revised Development Program for Ballistic Missiles of Intercontinental Range. *Special memorandum № 21*. Retrieved from <http://surl.li/qodidg> [in English].
- Augenstein, B. W. & Harris, E. D., 1993. *The National Aerospace Plane (NASP): Development Issues for the Follow-on Vehicle*. Retrieved from <http://surl.li/uvmdfj> [in English].
- Barthelemy, R. R., 1990. The National Aerospace Plane Program: A Revolutionary Concept. *Johns Hopkins APL Technical Digest*, 11 (3-4), 312-318. [in English].
- CORONA: America's First Imaging Satellite Program. Retrieved from <http://surl.li/humdyo> [in English].
- Haas, R. N., 2002. *Think Tanks and U.S. Foreign Policy: A Policy – Makers Perspective*. Retrieved from <http://surl.li/ltxfhg> [in English].
- Habro, I. V., 2016. «Mozkovi tsenry» i protses pryiniattia zovnishnopolitychnykh rishen administratsiieu prezydenta SSHA Dzh. Busha-molodshoho [Американська історія та політика], 2, 9-14 [in Ukrainian].
- Jardini, D. R., 1998. Out of the Blue Yonder: How RAND Diversified into Social Welfare Research. *RAND Review*, 22(1). Retrieved from <http://surl.li/cbnzoy> [in English].

Johnson, L. L., 1987. *Issues in International Telecommunications: Government Regulation of Comsat*. Retrieved from <http://surl.li/jjyour> [in English].

Lipp, J. E., Salter R. M., Wehner R. S., et al., 1951. *The Utility of a Satellite Vehicle for Reconnaissance*. The Rand Corporation, R-217. [Retrieved from <http://surl.li/ynfeul> [in English].

MacKenzie, D. A., 1993. *Inventing Accuracy: A Historical Sociology of Nuclear Missile Guidance (Inside Technology)*. The MIT Press, 480. [in English].

McGann, J. G., 2005. *Think Tanks and Policy Advice in the US. Philadelphia, Pennsylvania*. Retrieved from <http://surl.li/xeinbv> [in English].

McGann, J. G., 2021. *2020 Global Go To Think Tank Index Report*. Retrieved from <http://surl.li/xsazda> [in English].

Maievskaya, O. M., 2016. Suchasni tendentsii diialnosti providnykh «mozkovykh tsentriv» SShA [Politykus], 1, 215-217 [in Ukrainian].

Preliminary Design of an Experimental World-Circling Spaceship, Report No. SM-11827, 2 May 1946. Retrieved from <http://surl.li/dibttdi> [in English].

Rich, M. D., 1998. RAND's Role in the CORONA Program: Remarks on the 35th Anniversary of the First Successful Mission. Retrieved from <http://surl.li/nipxby> [in English].

Ruffner, K. C., 2005. *Corona: America's First Satellite Program*. Morgan James Publishing, 364. [in English].

Rzhevskaya, N. F., 2012. Rol «mozkovykh tsentriv» SShA u formuvanni ideinykh zasad zovnishnoi polityky [Naukovyi visnyk. Politolohiia], 1 (1-2), 81-85 [in Ukrainian].

Schwartz, M. L., Goldsen J. M., 1963. *Foreign Participation in Communications Satellite Systems: Implications of the Communications Satellite Act of 1962*. Memorandum RM-3484-RC. Retrieved from <http://surl.li/lcghtl> [in English].

Stein, J. P., & Wolf, C. Jr., 1977. *Pricing Policies for the Space Shuttle*. Retrieved from <http://surl.li/pzvbse> [in English].

The History Of Aerospace. Retrieved from <http://surl.li/rbrwuy> [in English].

The Long Range Plan of the National Aeronautics and Space Administration, Office of Program Planning and Evaluation, 16 December 1959. document III-2 in James M. Logsdon, gen. ed., with Linda J. Lear, Janelle Warren Findley, Ray A. Williamson, Dwayne A. Day, *Exploring the Unknown: Selected Documents in the History of the U.S. Civil Space Program, Volume I, Organizing for Exploration* (Washington, DC: NASA Special Publication 4407, 1995), 403-407. [in English].

The 50th anniversary of Project Air Force 1946-1996, 1996. Retrieved from <http://surl.li/hjkvvc> [in English].

THE ROLE OF THINK TANKS IN US SPACE POLICY DURING THE COLD WAR: THE CASE OF THE RAND CORPORATION

Liudmyla Zhuravlova

Candidate of Historical Sciences,

Associate Professor, Lecturer of the Department of World History and Archeology,

Dragomanov Ukrainian State University, Kyiv

Abstract. *Think tanks, primarily a product of the Western political model, are an important part of the foreign policy strategies of the world's leading countries, particularly the United States. Therefore, many studies focus on the history of the influence of think tanks on the foreign policy decisions of American administrations. At the same time, in this article, we focus on the US space policy of the Cold War period, which is appropriate in terms of determining the relevance of the research results. The article focuses on the history of RAND as the company that had the most significant impact on the development of both think tanks and the space industry. In view of this, the author concludes that RAND's activities were driven by the conditions of the Cold War and the need to develop military technologies. However, as an independent non-governmental organization, RAND was able to implement a much wider range of tasks set by the US government. Based on numerous reports and analytical materials of the RAND Corporation, the author proves that the objectives of the US space policy were largely formulated due to its activities.*

Key words: *think tanks, cold war, US space policy, RAND.*